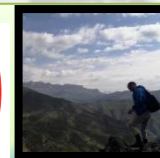

TÜRKİYE'DE SANAYİ

irfanlandiya_cografya

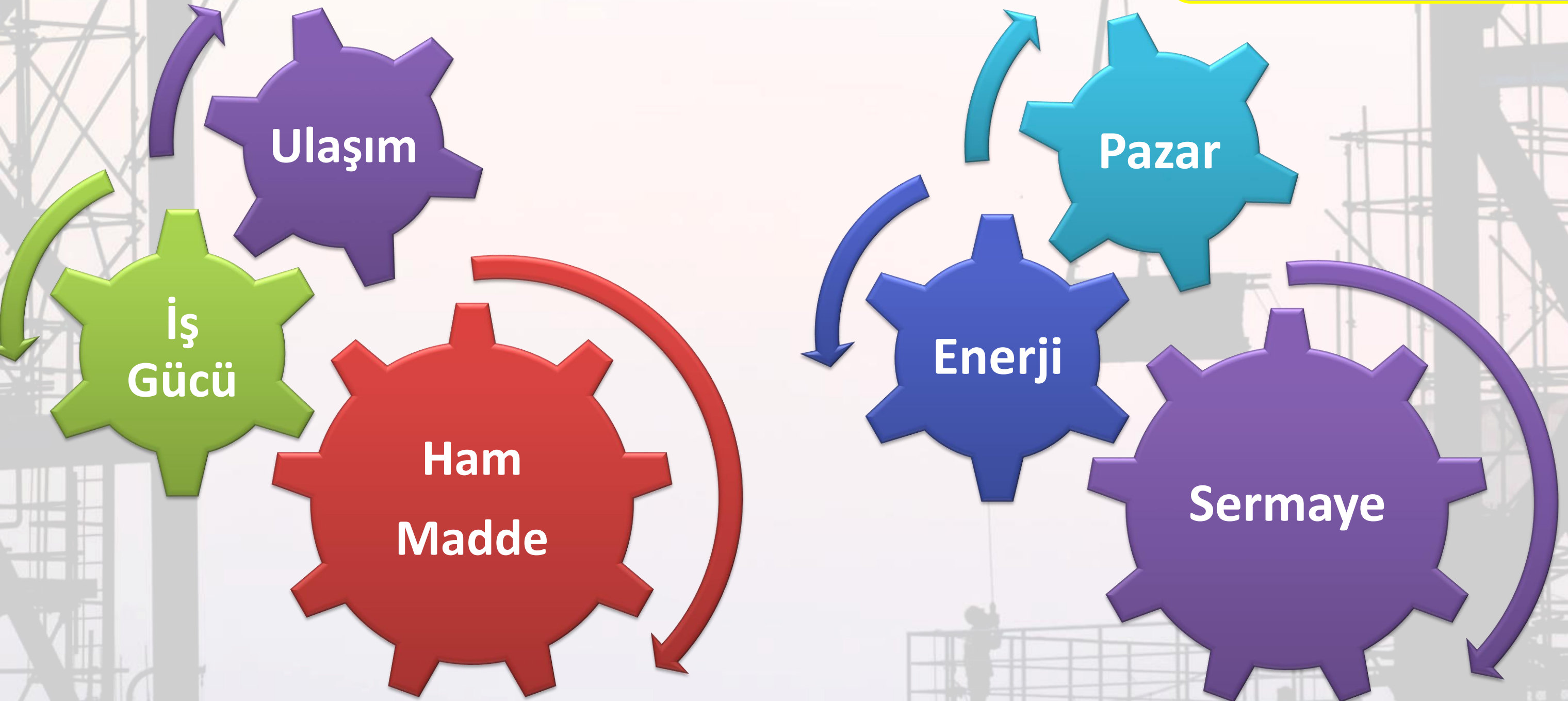
www.irfanakar.com

irfan Akar

TÜRKİYE'DE SANAYİ FAALİYETLERİNİN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Sanayi: Farklı ham maddelerin ve yarı işlenmiş ürünlerin fabrikalarda işlenerek kullanılabilir (imal edilmiş) hâle getirilmesi faaliyetidir.

HAM MADDE

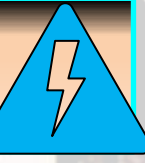
Tarım ürünleri, hayvansal ürünler, su ürünleri, ormanlar ve madenler başlıca ham madde kaynaklarıdır. Modern sanayide ham maddeye duyulan ihtiyacın fazla olmasının yanı sıra bazı ham maddelerin çabuk bozulabilir olması, sanayi tesislerinin ham madde kaynaklarına yakın yerlerde kurulmasını zorunlu kılmaktadır.

SERMAYE

Sermaye; sanayi tesislerinin kuruluşu, üretime hizmet eden araç gereçlerin alımı, ham madde satın alınması ve çalışanlara ait ücretlerin ödenmesi için gerekli olan birikime denir. Türkiye'de sanayi faaliyetleri, özel sektör ve yabancı ağırlıklı sermaye ile yürütülmektedir.

ENERJİ

Modern sanayinin makinelere dayalı olması, sanayi tesislerinin enerji tüketimini artırmaktadır. Demir-çelik sanayisinde ısı elde etmek için kullanılan enerji, birçok sanayi kolunda makineleri çalıştırmak için elektrik enerjisi olarak kullanılır. Günümüzde elektrik enerjisinin çok uzaklara kadar iletilebilmesi, enerji faktörünün sanayi tesislerinin dağılımına olan etkisini azaltmıştır.

İŞ GÜCÜ

Sanayide vasıflı ve vasıfsız olmak üzere çalışan iki çeşit iş gücü bulunmaktadır. Sanayideki otomasyon sistemlerinin gelişmesi nitelikli iş gücüne duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Türkiye vasıflı ve vasıfsız iş gücü açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

ULAŞIM

Ham maddenin sanayi tesisine getirilmesi ve ürünlerin pazara ulaştırılabilmesi ulaşımın kolay, hızlı, güvenli ve düzenli olmasına bağlıdır. Sanayinin gelişmesinde özellikle demir yolu ve deniz yolu ulaşımı etkilidir. Türkiye'de sanayinin batı ile kıyı kesimlerde yoğunlaşmasının sebeplerinden biri de elverişli ulaşım imkânlarıdır.

PAZAR

Bir sanayi tesisinin kurulduğu yer belirlenirken üretilen ürünlerin pazar alanları dikkate alınmaktadır. Ülkemizde sanayi tesisleri nüfusun kalabalık olduğu şehirler ve çevresinde yoğunlaşmaktadır.

TÜRKİYE'DE GIDA SANAYİSİ

Gıda sanayisi; tarımsal ham maddeyi işleyen, hazırlayan, muhafaza eden ve ambalajlayan bir sanayi dalıdır. Türkiye'de gıda sanayisi, genellikle ham maddeye bağlı olarak tarımsal üretimin yapıldığı alanlarda ya da pazar koşullarına bağlı olarak büyük şehirlerde yoğunlaşmaktadır.

Türkiye'de şeker sanayisine dönük faaliyet, 1926 yılında **Alpullu (Kırklareli) Şeker Fabrikası**'nın kurulmasıyla başlamıştır. Şeker pancarı tarımının yoğunlaştığı iç bölgelerde bugün özel ve kamuya ait 33 adet şeker fabrikası bulunmaktadır.

Unlu mamuller sanayisi ham madde olarak tahılları işlemektedir. Bu sanayi tesislerinde un, ekmeğe, bakışküvi ve makarna gibi mamul maddeler üretilir. Ülke genelinde görülen un ve unlu gıda sanayi tesisleri özellikle **Orta Anadolu**'da yoğunlaşmaktadır.

Et ve et ürünleri sanayisi, 1952 yılında Et ve Balık Kurumunun kurulması ile başlamıştır. Et ve süt ürünleri üretiminde **Konya, İzmir, Erzurum, Balıkesir** ve **Kars** ön plana çıkan illerdir. Tavuk eti işleyen tesisler büyükşehirlerin çevresinde toplanmıştır.

Türkiye'de çay sanayisi, çay tarımının yapıldığı Doğu Karadeniz kıyı kuşağında özellikle **Rize** çevresinde gelişmiştir.

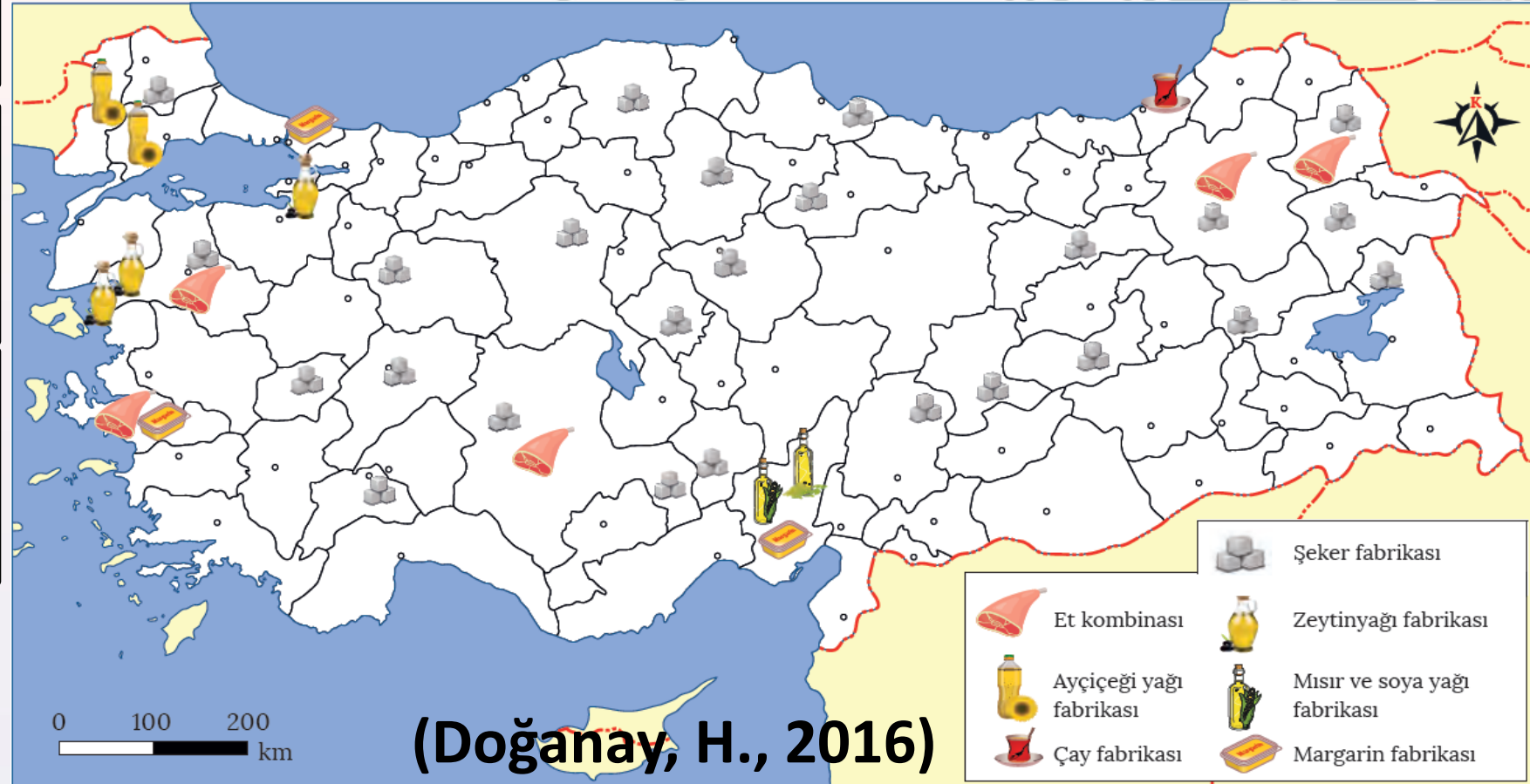
Su ürünleri işleyen tesislerin başlıcaları **Çanakkale, Trabzon** ve **İzmir** illerinde yer almaktadır.

Ayçiçeği, zeytin, mısır ve soya; yağ elde edilen başlıca tarım ürünleridir. Bitkisel yağ fabrikalarının dağılımına bakıldığında ham maddeye yakınlığın ön planda olduğu görülmektedir.

Ayçiçeği yağı fabrikaları Edirne ve Tekirdağ'da yaygındır.

Soya ve mısır yağı fabrikaları Adana'da yaygındır.

Zeytinyağı fabrikaları Edremit, Ayvalık ve Gemlik'te yaygındır.

TÜRKİYE'DE DOKUMA VE DERİ SANAYİSİ

Ülkemizde **tekstil, hazır giyim ve örme sanayisi**; genellikle pazar ve ulaşım koşullarına bağlı olarak İstanbul, İzmit, Bursa, İzmir, Ankara ve Adana gibi büyük şehirlerde gelişmiştir.

Giysi, ayakkabı, çanta, cüzdan gibi ürünlerin üretildiği **Deri sanayisi** ise başta İstanbul olmak üzere İzmir, Bursa, Bolu, Uşak ve Tekirdağ'da gelişmiştir.

Son yıllarda suni ipek üretimine bağlı olarak doğal ipek üretimi gerilemiştir. **İpekli dokuma sanayisi** İstanbul, Bursa ve Gemlik'te gelişmiştir.

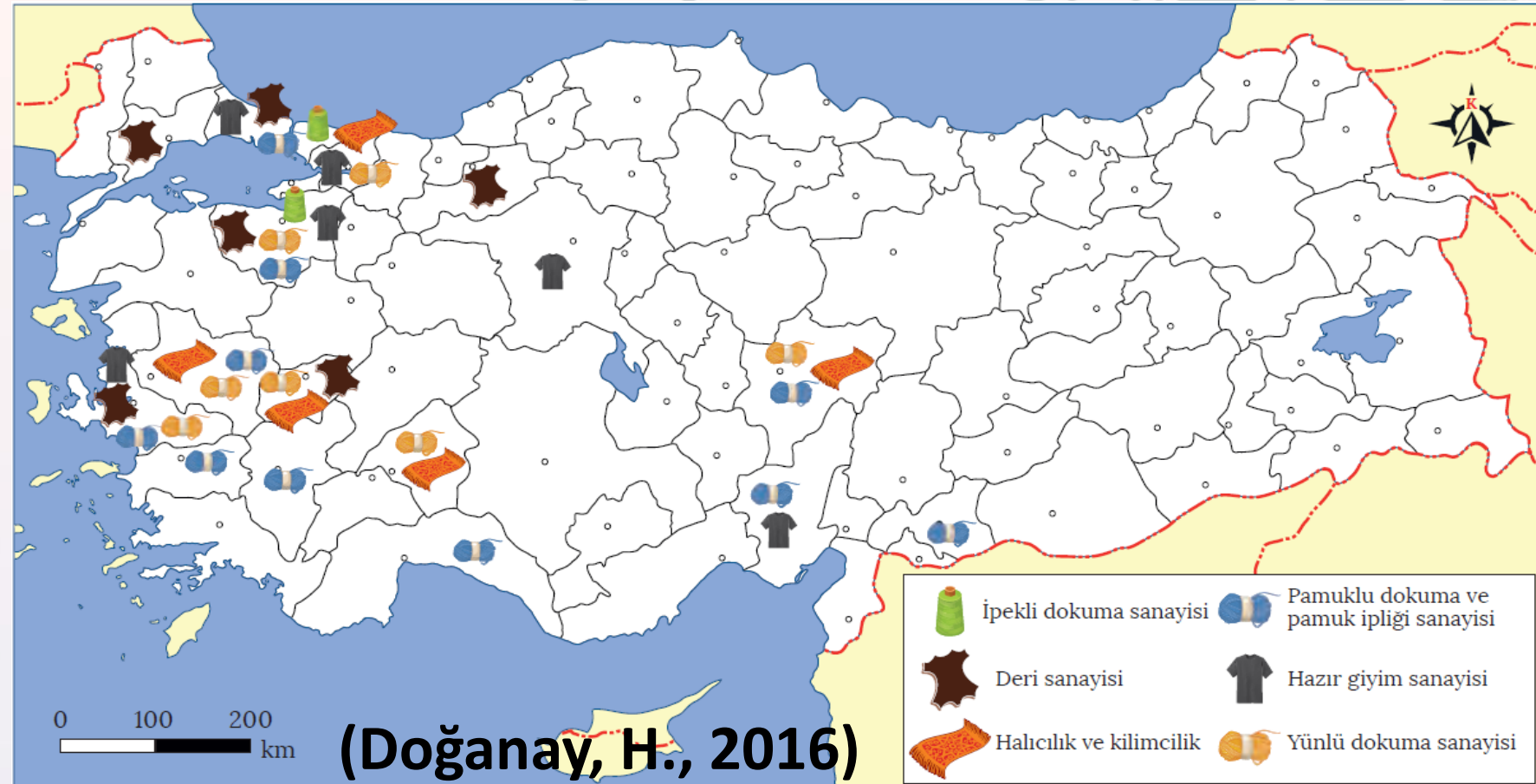

Türkiye'nin geleneksel el sanatlarından olan **halıcılık ve kilimcilik**; Isparta, Kayseri (Bünyan), Manisa (Demirci, Gördes, Kula), Kocaeli (Hereke), Uşak'ta yapılmaktadır.

Pamuklu dokuma ve pamuk ipliği tesisleri; Adana, İzmir, Denizli, Aydın, Antalya, Manisa, Gaziantep gibi illerde ham maddeye bağlı olarak kurulmuştur. İstanbul, Bursa ve Kayseri gibi illerde ise bu sanayi kolunun gelişmesi ham madde temininin kolay olmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye'nin pamuk tarımı ve hayvancılık faaliyetlerinde gelişmiş olması, dokuma ve deri işletmeciliğinde gelişmesine olanak sağlamıştır. Günümüzde pamuklu dokuma faaliyetleri özel sektör tarafından yürütülmektedir.

Yünlü dokuma sanayisi İstanbul, Kocaeli (Hereke), Bursa, İzmir, Manisa, Uşak, Isparta, Kayseri ve Gaziantep illerinde yaygındır.

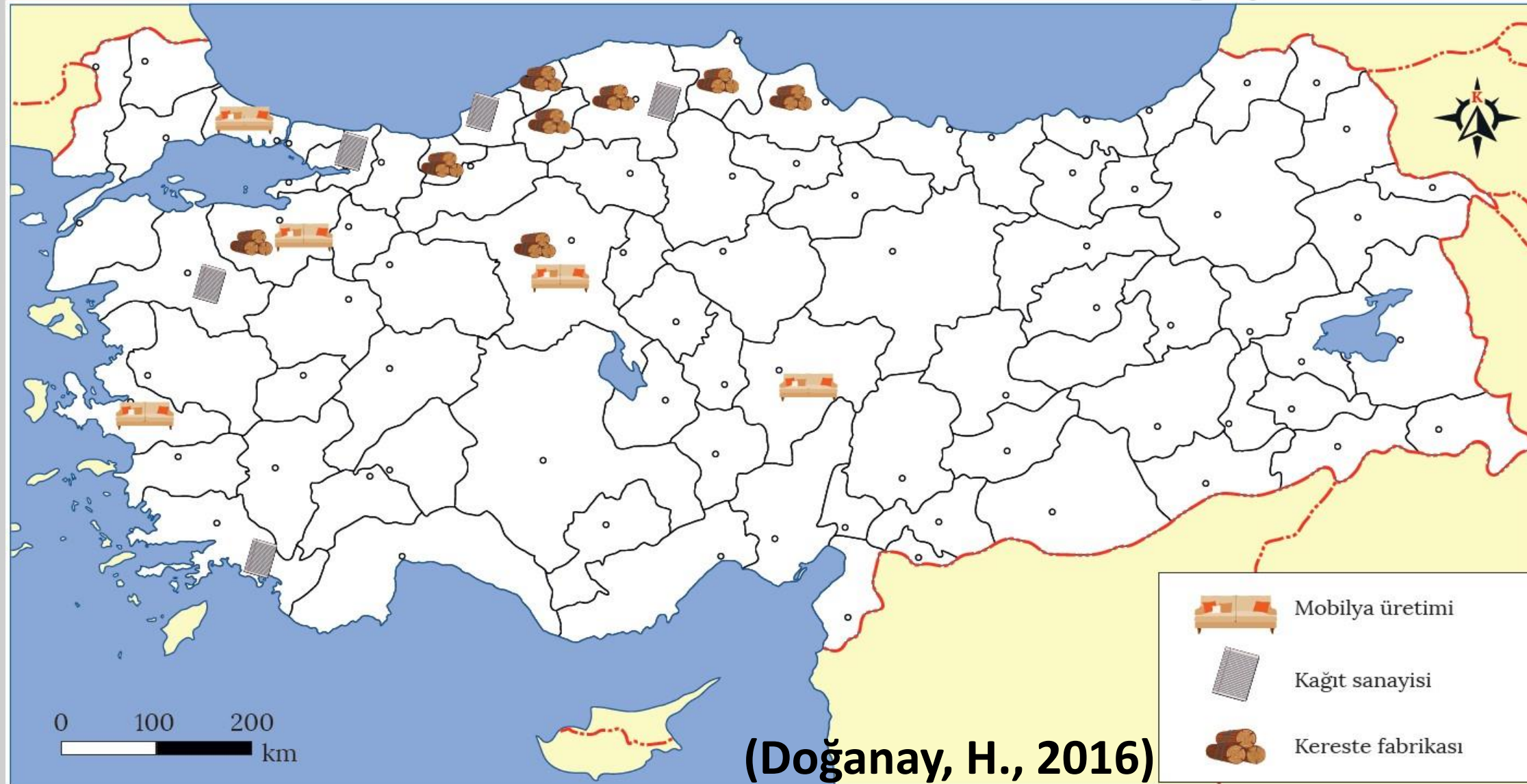

TÜRKİYE'DE ORMAN ÜRÜNLERİ VE MOBİLYA SANAYİSİ

Kâğıt, kereste, lif levha, yonga levha, parke, sunta ve kontraplak başlıca orman ürünleridir. Türkiye'de kereste fabrikalarının daha çok Batı Karadeniz'de yoğunlaştığı görülmektedir

Türkiye'de mobilya sanayisinde İstanbul, Ankara, Kayseri, İzmir ve Inegöl'de (Bursa) ön plana çıkmaktadır.

İzmit, Çaycuma (Zonguldak), Dalaman (Muğla), Balıkesir ve Taşköprü'de (Kastamonu) kâğıt fabrikaları bulunmaktadır.

TÜRKİYE'DE KİMYA SANAYİSİ

Petro kimya sanayisinde LPG (Sıvılaştırılmış Petrol Gazı), benzin, motorin, fuel-oil, jet yakıtı, gaz yağı, madeni yağlar, sentetik lifler, plastik, asfalt, naftalin gibi birçok ürün elde edilmektedir.

Türkiye'de Yer Alan Rafineriler

Rafinerinin Adı	Bulunduğu Yer	Kuruluş Yılı	Kapasite (Milyon Ton)
Batman	Batman	1956	1,4
İPRAŞ	İzmit	1961	11,3
Aliğa	İzmir	1972	11,9
Orta Anadolu	Kırıkkale	1982	5,4

Batman – Raman Dağı

Kimya sanayisinde birçok ham madde kullanılarak çok sayıda ürün elde edilmektedir. Kimya sanayisinin başlıca alt dalları petrokimya, ilaç, lastik, gübre, sabun ve deterjan sanayileridir.

Gübre: Bandırma (Balıkesir), Aliğa (İzmir), Kocaeli, İskenderun, Ceyhan (Adana), Mersin, Kütahya, Gemlik (Bursa), Samsun ve Sivrice'de (Elazığ) bulunmaktadır.

Sabun ve deterjan sanayi İstanbul, İzmir, İzmit, Balıkesir, Gaziantep

Lastik: İzmit, Adapazarı, Kırşehir. **İlaç sanayisi,** Kocaeli, Tekirdağ.

TÜRKİYE'DE TAŞ VE TOPRAĞA DAYALI SANAYİ

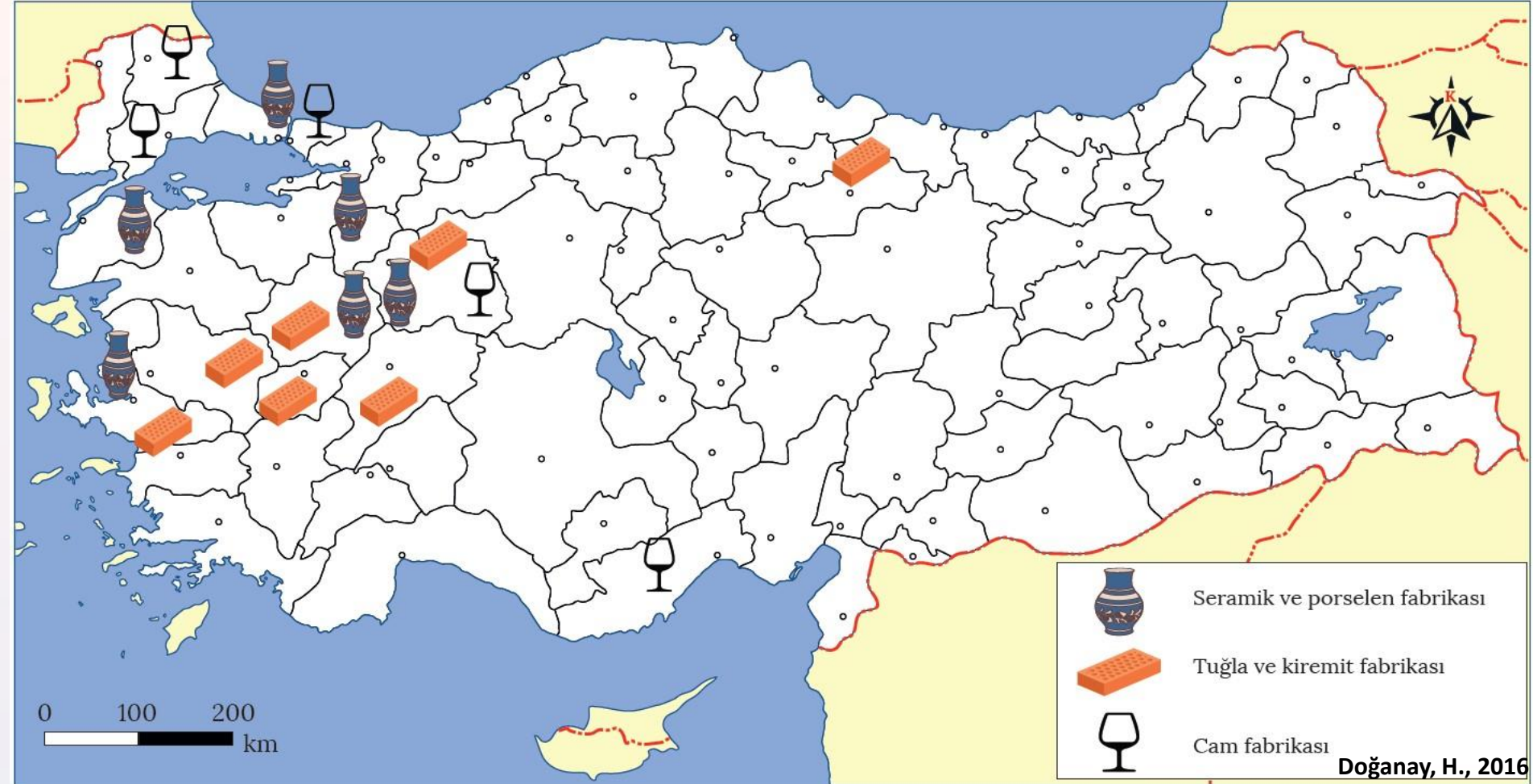
Taş ve toprağa dayalı sanayiden elde edilen başlıca ürünler; çimento, tuğla, kiremit, cam ve cam ürünleri, kireç, alçı ve seramik eşya şeklinde sıralanabilir.

Çimento endüstrisi, TÜİK verilerine göre 1950 yılında Türkiye'deki çimento üretimi 400 bin ton iken 2022 yılında 61,4 milyon tona yükselmiştir. Avrupanın en büyük çimento ihracatçısı, Dünyada ise 5. sıradadır.

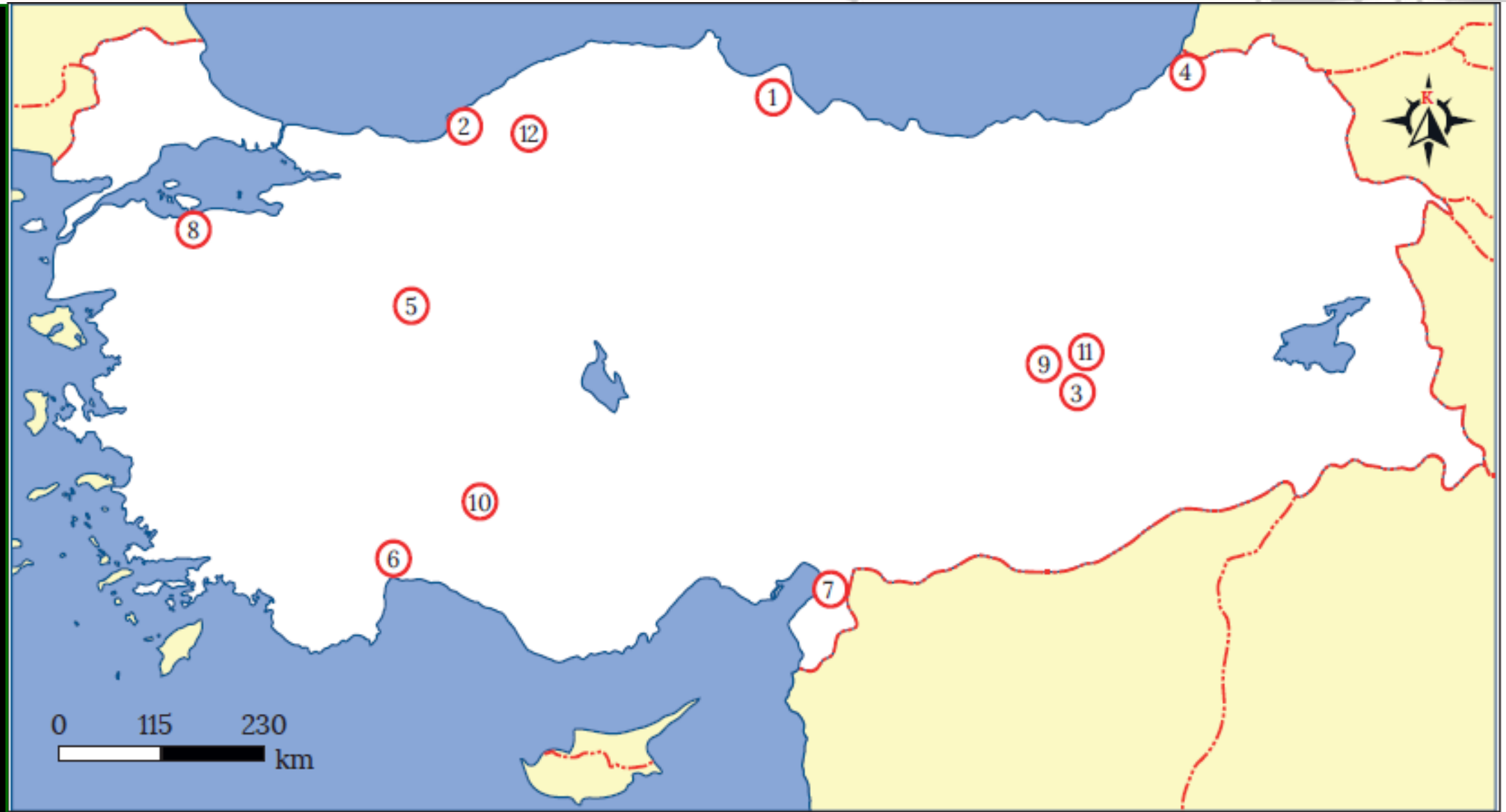
Seramik, porselen ve fayans, Çan (Çanakkale), Bozüyük ve Söğüt (Bilecik), Kütahya, İstanbul, İzmir ve Eskişehir başlıca seramik ve porselen fabrikalarının olduğu yerlerdir.

Tuğla ve kiremit sanayisi, Eskişehir, Kütahya, Afyonkarahisar, Uşak, Tokat, Manisa ve İzmir bu fabrikaların yoğunlaştığı iller arasındadır.

Cam üretiminin ham maddesi; beyaz kum olarak adlandırılan kuvars kumunun yanı sıra kireç taşı, sodyum sülfat ve bazı kimyasallardır. Türkiye'de ilk cam fabrikası 1934 yılında İstanbul Beykoz'da kurulmuştur. Kırklareli, Tekirdağ, Mersin, ve Eskişehir günümüzde cam fabrikalarının bulunduğu iller arasındadır.

Yer altından çıkarılan madenlerin fabrikalarda işlenerek demir, bakır gibi saf hâle getirilerek işlenmesine **maden işleme sanayisi (metalürji)** denir. Maden işleme tesisleri genellikle büyük sanayi tesislerinden oluşmaktadır. Türkiye'nin başlıca maden işleme tesisleri; demir, bakır, krom, boksit, kuşun-çinko ve bor mineralleri madenlerine bağlı olarak kurulmuştur. Buna göre haritada numaralandırılmış yerlerle aşağıda verilen maden işleme tesislerini eşleştiriniz.

③ Ergani Bakır İşletmeleri (Maden / Elazığ)	⑫ Karabük Demir-Çelik Fabrikası (Karabük)
① Samsun Bakır İzabe Tesisleri (Samsun)	② Ereğli Demir Çelik Fabrikası (Ereğli / Zonguldak)
④ Murgul Bakır İzabe Tesisleri (Artvin)	⑦ İskenderun Demir Çelik Fabrikası (İskenderun)
⑧ Bandırma Bor ve Asit Fabrikaları (Balıkesir)	⑥ Antalya Ferro-Krom Tesisleri (Antalya)
⑤ Kırka Bor İşletmesi (Seyitgazi / Eskişehir)	⑨ Elazığ Ferro-Krom Tesisleri (Elazığ)
⑪ Elazığ Kurşun-Çinko İşletmeleri (Elazığ)	⑩ Seydişehir Alüminyum Tesisleri (Konya)

TÜRKİYE'DE MAKİNE VE ULAŞIM ARAÇLARI SANAYİSİ

Makine sanayisi; ulaşım araçları yapımı, elektrikli makinelerin imalatı, tarım aletleri yapımı, savunmasanayisine ait araçların imalatı gibi kollardan oluşmaktadır.

OTOMOBİL SANAYİ

Türkiye'de otomotiv sektöründe ilk tesis, 1954 yılında montaj üretime bağlı olarak İstanbul Tuzla'da kurulmuştur. İlk yerli Türk otomobili, **Devrim** adıyla Eskişehir Lokomotif ve Motor Endüstri Tesisleri'nde imal edilmiştir. Bunlar, 2 adet ilk örnek otomobil olup çeşitli nedenlerden dolayı üretim bu sayı ile sınırlı kalmıştır.

Yerli otomobil alanında ilk gerçek girişim, 1966 yılında **"Anadol"** marka otomobil üretimi ile başlamıştır. Yaklaşık 16 yıl (1966-1982) üretim yapan Anadol Tesisleri'nde yaklaşık 87 bin adet binek otomobil üretilmiştir.

29 Ekim 1961
130 günde sıfırdan üretildi.

1966 Anadol

Türkiye'de günümüzde **Bursa, İzmir, İstanbul, Kocaeli** ve **Sakarya**'da otomobil ve yük taşıtları üreten fabrikalar bulunmaktadır. Otomotiv sektörü, Türkiye'nin ihracatında önemli bir paya sahiptir.

- 30 Avrupa ülkesinin yer aldığı otomobil satışları sıralamasında 2022'de 6. ülke oldu.
- Otomobil pazarı bu dönemde tüm Avrupa'da daralırken, Türkiye satışlarını artıran tek ülke oldu.

Avrupa Birliği'ne en fazla otomobil satan ülkeler (2022):

- 1. Türkiye 592 bin 660 adet
- 2. Çin 500 bin adet
- 3. Japonya 480 bin 276 adet

«TOGG Fabrikası Gemlik»

OTOMOBİL FABRİKALARI

İstanbul
Kocaeli

Düzce

Bursa

Eskişehir

Ankara

İzmir

Aksaray

Adana

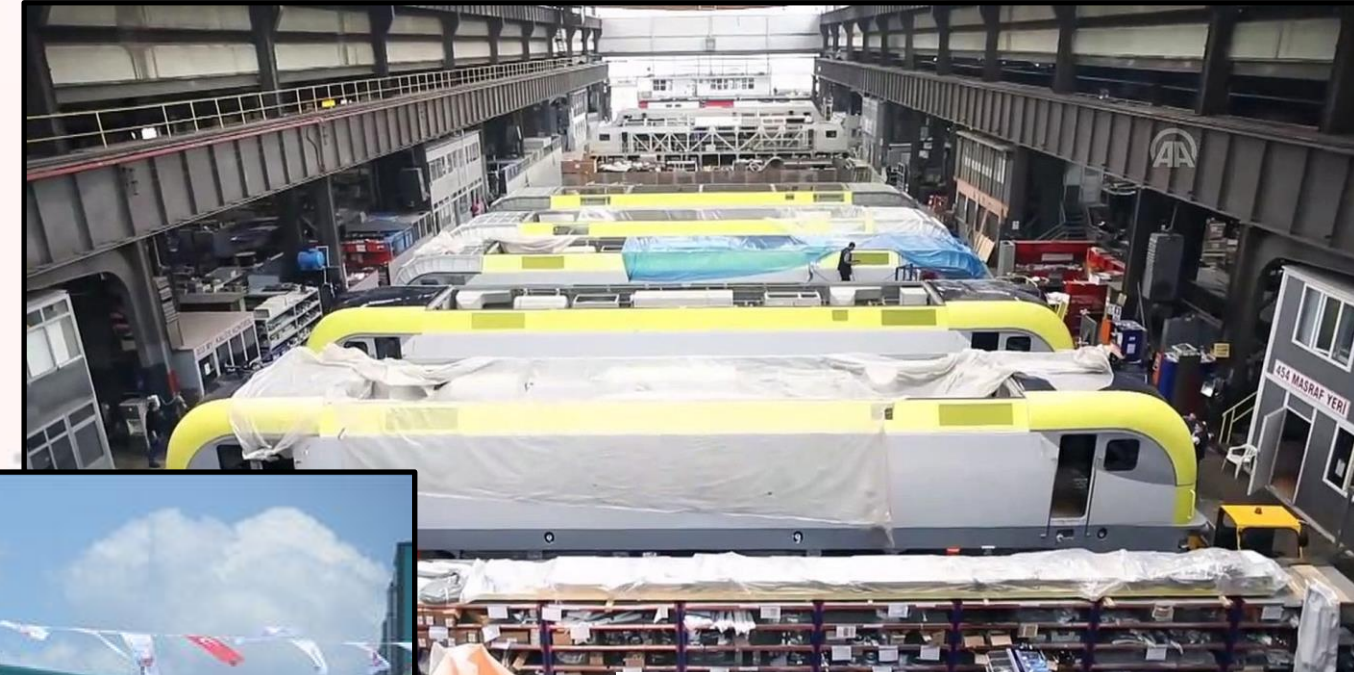

TRAKTÖR-LOKOMOTİF-MAKİNE SANAYİ

- **Traktör Endüstrisi:** Avrupa'nın en büyük traktör fabrikası olan Türk Traktör fabrikası sakarya'dadır. Ankara, İstanbul, Tekirdağ, Konya.
- **Tarım Araçları:** İstanbul, Adapazarı, Kocaeli, İzmir, Ankara, Kayseri.
- **Lokomotif-Raylı Sistem Endüstrisi:** Adapazarı, Eskişehir ve Sivas'ta; ray bakım tesisleri ise Sivas ve Ankara'da yer almaktadır.

Türk Traktör Fabrikası (Sakarya)

Eskişehir Lokomotif Fabrikası

**Yerli Üretim Yüksek Hızlı Tren
(Türkiye Raylı Sistemler Araçları Sanayi Anonim Şirketi)**

GEMİ SANAYİ

Türkiye'de en önemli **tersaneler**, İstanbul ile İzmit arasında yer almaktadır. **Gölcük, Yalova, Tuzla, Pendik ve Haliç** bu tersanelerden bazılarıdır. Deniz turizmine yönelik yat sanayisinin geliştiği yerlere bakıldığında İstanbul, Antalya ve Bodrum ön plana çıkmaktadır.

- Dünya'nın ilk SIHA ve İHA gemisi

ÇOK MAKSATLI AMFİBİ HÜCUM GEMİSİ

TCG Anadolu

İlk teknik seyirine çıkacak TCG Anadolu için liman kabul testlerine başlanacak

SSB

Üzerine konuşlandırılacak **SIHA**'larla Türk donanması için önemli bir güç çarpanı olacak

2023'te teslim edildi.

Türkiye'nin **en büyük** askeri gemisi

Uzunluk **232 metre**

Genişlik **32 metre**

Yükseklik **58 metre**

Toplam hava aracı kapasitesi **30**

Azami hız **21 knot** (tam yük ile)

Uçuş güvertesi **5440 m²** (6 adet iniş noktası)

Atak helikopteri

Genel maksat helikopteri

Savaş uçağı

SIHA

04.03.2022 Kaynak: Sedat Tersanesi

Dünya'da gemi üretimi sıralaması

Exporters	Exported value in 2017	Exported value in 2018	Exported value in 2019	Exported value in 2020	Exported value in 2021
China	22.905.178,00	25.005.463,00	24.497.145,00	21.732.138,00	22.466.334,00
Korea, Republic of	40.991.604,00	20.329.546,00	18.911.845,00	18.731.302,00	22.024.826,00
Japan	12.275.762,00	12.618.369,00	13.803.534,00	10.859.296,00	9.684.851,00
Italy	5.098.878,00	5.502.138,00	4.989.098,00	5.636.076,00	7.809.634,00
Germany	7.054.399,00	8.867.620,00	6.145.823,00	6.222.002,00	6.779.621,00
Netherlands	2.955.467,00	3.404.056,00	4.101.496,00	4.638.814,00	6.135.759,00
Poland	2.711.822,00	3.436.891,00	2.965.072,00	3.597.595,00	5.504.547,00
India	4.607.559,00	3.555.020,00	5.799.528,00	4.389.576,00	4.289.884,00
France	2.105.216,00	3.699.036,00	3.193.716,00	2.345.690,00	2.617.063,00
United States of America	2.164.697,00	2.604.579,00	2.370.821,00	1.998.211,00	2.309.930,00
Cayman Islands	865.543,00	954.895,00	1.410.872,00	1.737.206,00	2.069.809,00
Turkey	1.308.252,00	917.964,00	1.225.417,00	1.473.601,00	2.055.178,00
Finland	1.694.437,00	1.170.645,00	2.179.621,00	1.424.338,00	1.781.132,00

12.

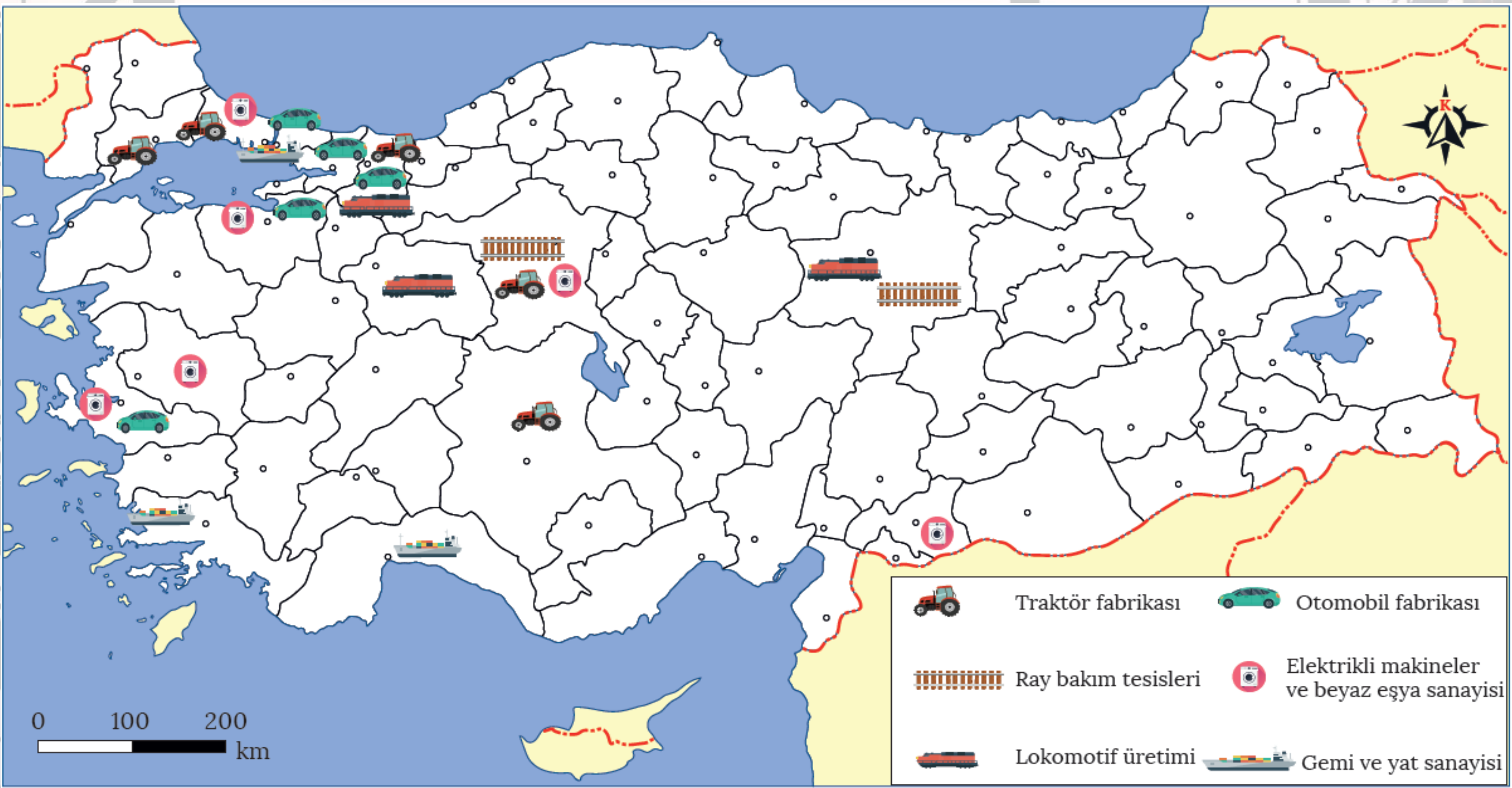
Türkiye'nin gemi sattığı ülkeler

Importers	Exported value in 2017	Exported value in 2018	Exported value in 2019	Exported value in 2020	Exported value in 2021
Norway	201.861,00	184.623,00	378.400,00	373.516,00	548.596,00
Russian Federation	60,00	4.049,00	10.089,00	136.915,00	220.165,00
Malta	179.859,00	67.397,00	145.269,00	124.655,00	144.784,00
Cayman Islands	23,00	0,00	19.070,00	75,00	143.597,00
Qatar	7.295,00	264,00	23.095,00	17.644,00	115.125,00
China	279,00	0,00	48,00	407,00	99.356,00
Marshall Islands	112.908,00	98.070,00	80.159,00	257.160,00	62.006,00
Netherlands	61.890,00	39.753,00	23.253,00	59.551,00	59.861,00
France	8.656,00	12.844,00	52.775,00	9.675,00	55.075,00
United States of America	60.946,00	17.120,00	20.793,00	39.630,00	52.419,00
Oman	179,00	222,00	8.624,00	58.073,00	49.571,00
Belgium	639,00	7.223,00	8.183,00	902,00	36.870,00
Greece	3.497,00	33.871,00	29.569,00	3.557,00	33.063,00
Poland	14.175,00	0,00	0,00	28.925,00	29.778,00
Romania	447,00	436,00	764,00	4.793,00	29.160,00
Italy	43.625,00	79.661,00	40.481,00	34.930,00	28.836,00
Germany	11.201,00	32.854,00	1.057,00	8.150,00	28.000,00
Ireland	15,00	0,00	59,00	0,00	25.130,00
Kuwait	491,00	77,00	63,00	81,00	22.818,00
Cook Islands	500,00	0,00	0,00	0,00	21.431,00

Unit: US Dollar thousand

İhracat Genel Müdürlüğü Makine, Otomotiv, Elektrik-Elektronik Ürünleri Daire Başkanlığı

Türkiye'de üretilen makinelerin bulunduğu yerler (Doğanay, H., 2016)

TÜRKİYE'DE SAVUNMA-UZAY SANAYİSİ

➤ Askerî Elektronik Sanayii (ASELSAN)

➤ Makine Kimya Endüstrisi Kurumu (MKEK)

➤ Askeri Pil Sanayii (ASPİLSAN)

➤ ROKETSAN

➤ NUROL

➤ Hava Elektronik Sanayii (HAVELSAN)

➤ Türk Havacılık ve Uzay Sanayii (TEİ-TUSAŞ)

➤ DELTA-V Uzay Teknolojileri

➤ TÜRKİYE UZAY AJANSI- (TUA)

➤ BAYRAKTAR

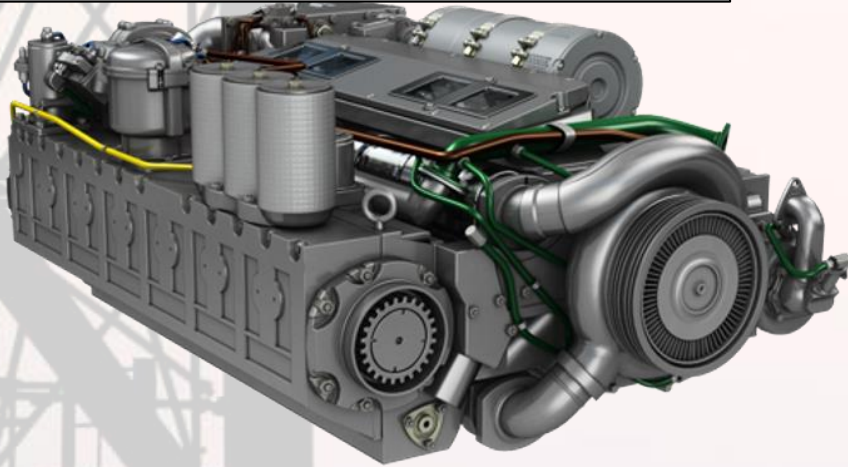
➤ BMC

➤ TÜRKSAT

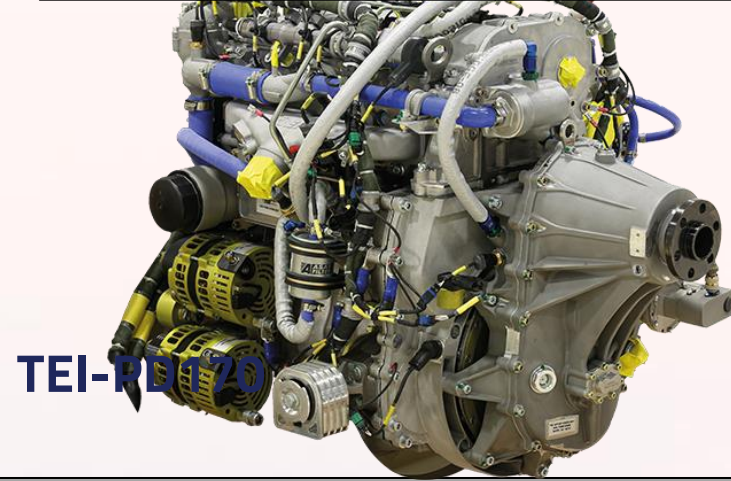
➤ TÜBİTAK

➤ Türkiye'de ilk silah fabrikası Kırıkkale'de kurulmuştur. Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacı olan silah, patlayıcı mühimmat gibi malzemeler ana üretim merkezleri Kırıkkale, Çankırı, Ankara ve Eskişehir.

Altay Tank Motoru

İHA-SİHA Motoru

Milli Helikopter Motoru

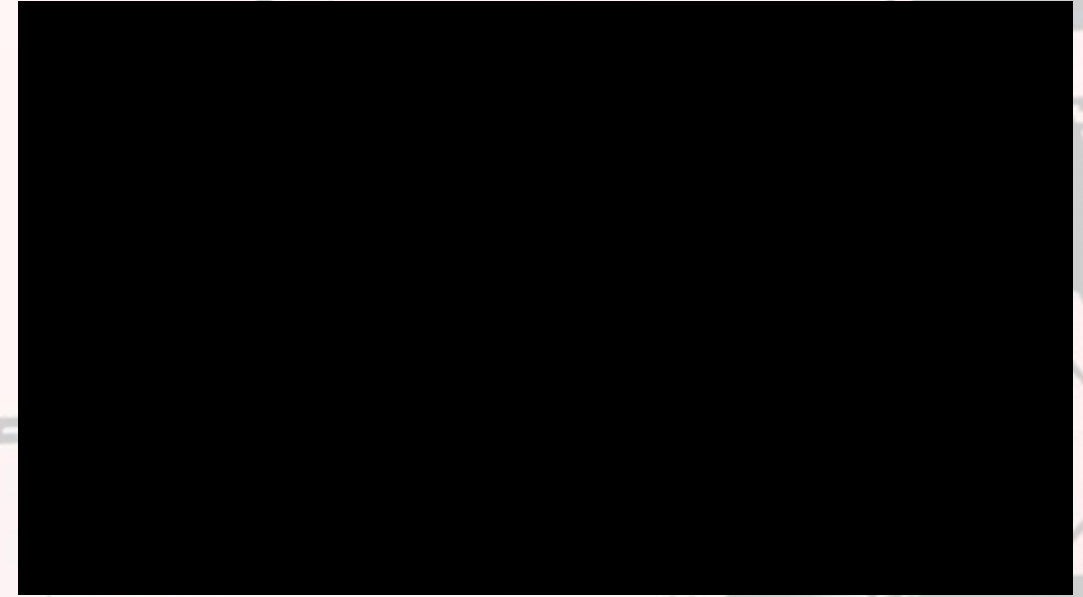

Milli Muharip Uçak Motoru

TEI-TS1400
Turboşaft
Motor Geliştirme
Projesi

TEI-TF6000
Turbofan Motoru

Delta-V Ay Görevi Hibrit Roket

SAVUNMA VE HAVACILIK SANAYİNDE İHRACAT REKORU

Savunma ve havacılık sanayiinde küresel oyuncu olma yolunda hızla ilerleyen Türkiye, 2019'da bu alandaki en büyük ihracat rekoruna ulaştı. Geçen yıl 164 ülkeye 2 milyar 741 milyon dolarlık ürün satıldı.

2019'DA EN ÇOK İHRAÇ EDİLEN 3 ÜRÜN

1 Uçak ve Helikopterlerin Aksam ve Parçaları

2018	554 milyon 253 bin 192 \$
2019	612 milyon 158 bin 981 \$

2 Tanklar ve Diğer Zırhlı Savaş Taşıtları

2018	309 milyon 695 bin 095 \$
2019	536 milyon 354 bin 025 \$

3 Turbo Jetler ve Turbo Pervanelere Ait Aksam ve Parçalar

2018	338 milyon 651 bin 899 \$
2019	417 milyon 129 bin 145 \$

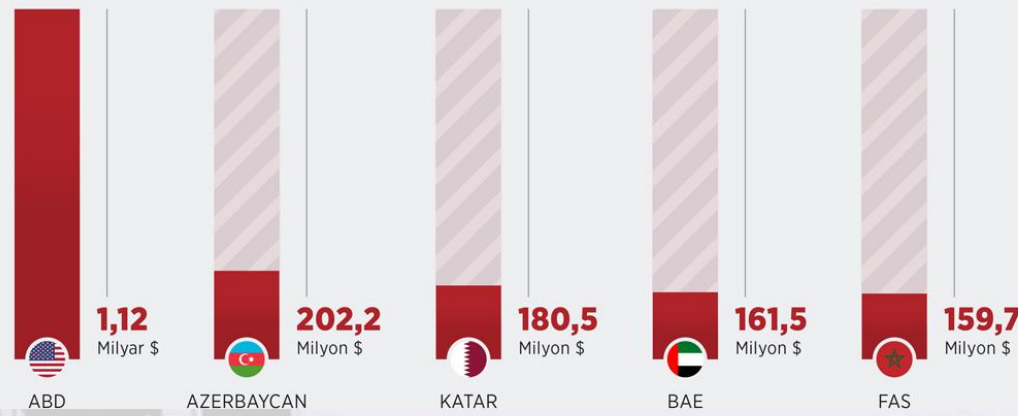
TRT HABER
www.trthaber.com

SAVUNMA VE HAVACILIK SANAYİSİ İHRACATI \$

2020
2,27 MİLYAR DOLAR

2021
3,22 MİLYAR DOLAR

SAVUNMADA EN FAZLA İHRACAT YAPILAN ÜLKELER

Türkiye'nin Yerli İnsansız Hava Araçları

ANKA
Orta İrtifa Uzun Havada Kalışlı İHA

Bayraktar Akıncı
Taarruzi İnsansız Hava Aracı

Aksungur
Yüksek Faydalı Yük Kapasiteli İHA

Bayraktar TB2
Taktik İnsansız Hava Aracı

Vestel Karayel Su
İnsansız Hava Aracı

Vestel Karayel
İnsansız Hava Aracı

Bayraktar Mini
İnsansız Hava Aracı

ARI-1T
Döner Kanatlı Mini İnsansız Uçan Sistem

MIUS
Mini İnsansız Uçan Sistem

Alpagu
Taşınabilir Sabit Kanatlı Akıllı Mühimmat

Kargu
Otonom Döner Kanatlı Vurucu İHA

Altınay
Çok Rotorlu İnsansız Hava Aracı

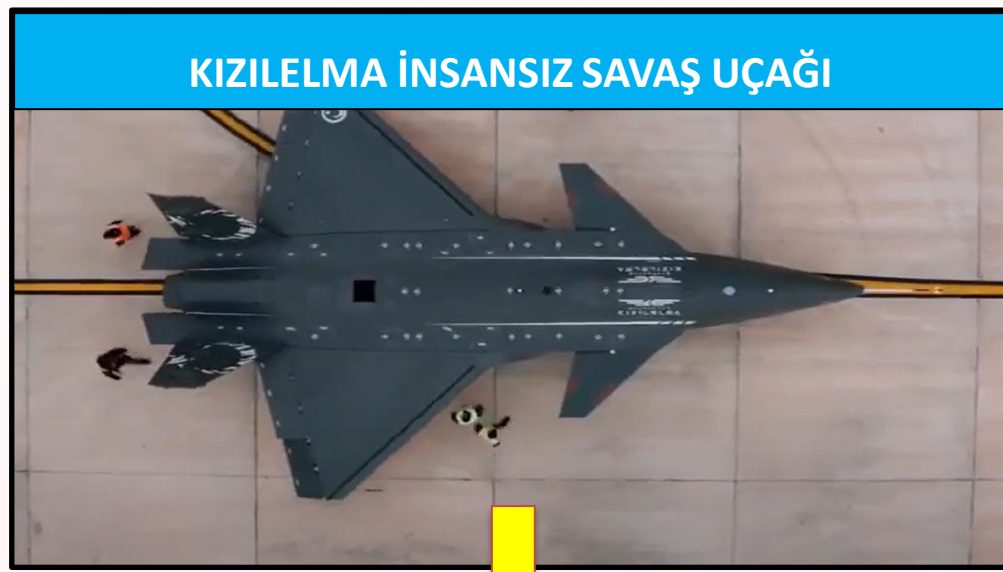

Çok Amaçlı Multikopter
Çok Rotorlu İnsansız Hava Aracı

KARGI DOLANAN İHA

KIZILELMA İNSANSIZ SAVAŞ UÇAĞI

ALPİN İNSANSIZ HELİKOPTER

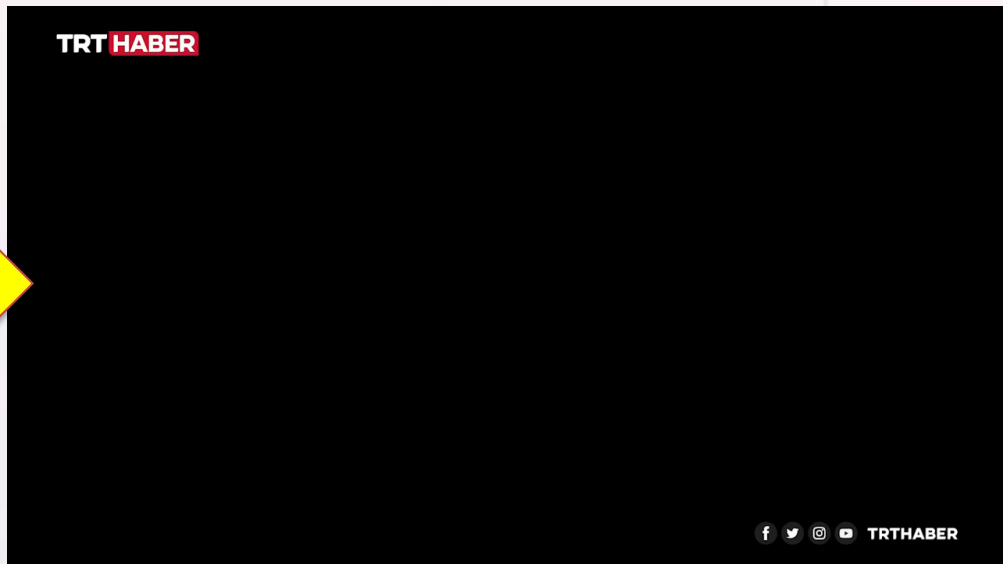

NATO TATBİKATINA KATILAN İLK SİDA

ASELSAN «MARLİN» İNSANSIZ DENİZ ARACI (SİDA)

TRT HABER

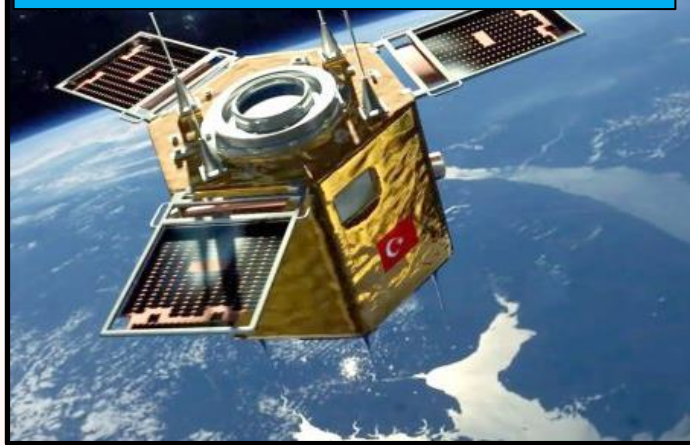
DUVAR ARKASI RADAR (DAR)

MİLLİ MUHARİP UÇAK (MMU)

GÖKTÜRK 2 GÖZLEM UYDUSU

GÖKBEY GENEL MAKSAT HELİKOPTERİ

ATAK

IMECE GÖZLEM UYDUSU

HÜRKUŞ

HÜRJET

TÜRKSAT 6 A HABERLEŞME UYDUSU

TÜRKİYE'NİN İLK UYDU İHRACATI
ARJANTİNE

TAI

SANAYİNİN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ

Yıl	GSMH İçinde Sanayinin Oranı (%)
1925	9,6
1950	13
1980	21
2019	27,7

Sanayi sektörünün gayrisafi millî hasıladaki payı sürekli artmıştır. Örneğin 1950'de GSMH içinde sanayinin payı %13 dolayında iken 2019 yılında yaklaşık %27,7 olmuştur.

Yıl	Toplam İş Gücü	Sanayi İş Gücü	(%)
1955	12 205,3	726,5	5,9
1985	20 556,7	2185,3	10,6
2000	20 941	3612	17,2
2019	28 080	7111	25,3

Sanayi sektörünün iş gücü içindeki payı her yıl artış göstermektedir. 1955 yılında toplam iş gücü içerisinde sanayinin oranı %5,9 iken 2019 yılında %25,3'e çıkmıştır.

Yıl	Dış Satım (İhracat)	Sanayi	(%)
1965	464	91	19,6
1980	2910	1047	35,9
2000	27 775	25 339	91,2
2019	180 832	171 218	94,68

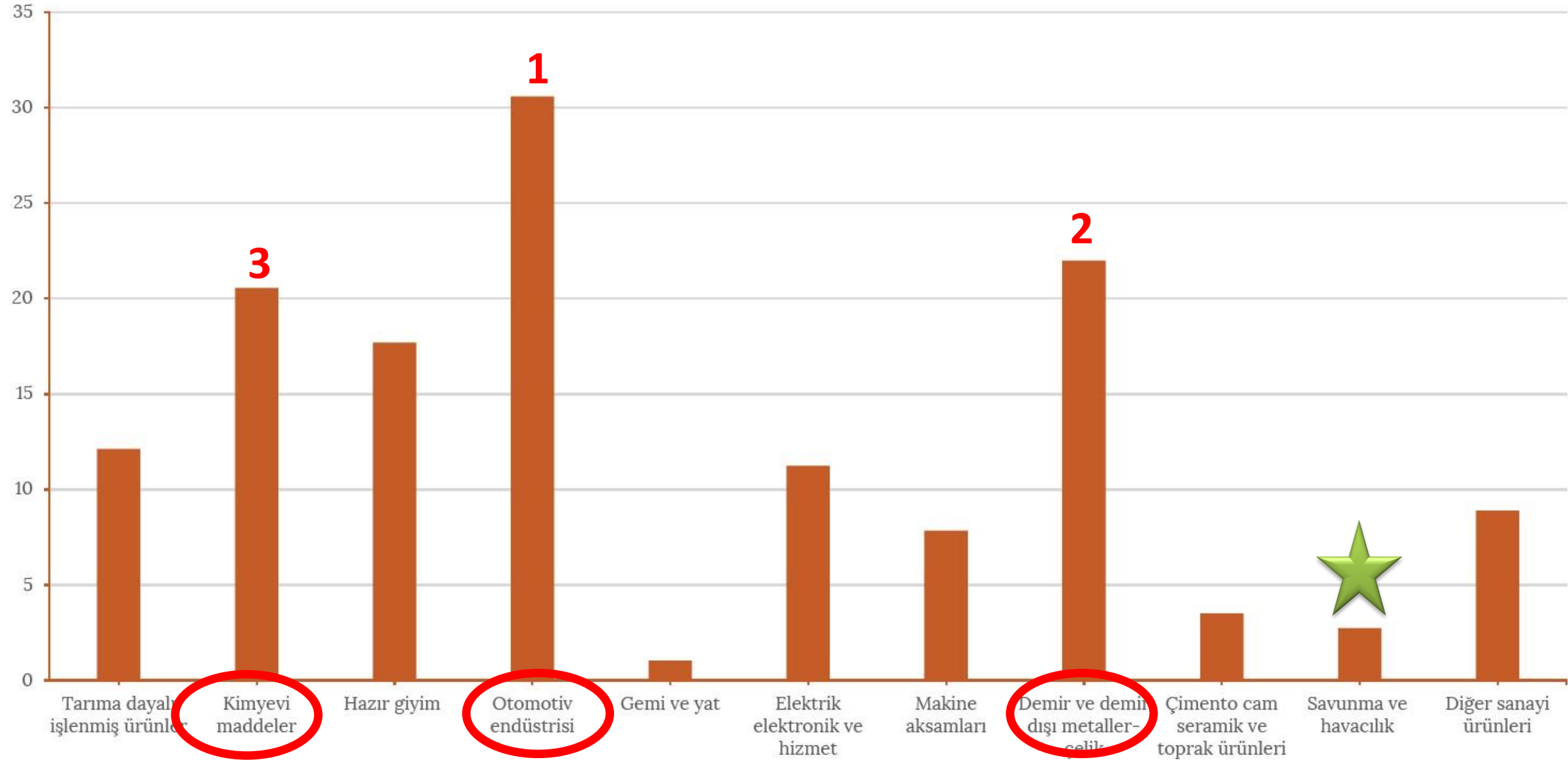
Türkiye'nin yıllık dış satım gelirleri arasında sanayinin oranı %90'ın üzerine çıkmıştır. 1965 yılında sanayi ihracatı %19,6 iken 2019 yılında bu oran %94,68'e yükselmiştir.

Atatürk'ün şu sözü sanayinin ülkemiz için önemini ortaya koymaktadır: "Her yeni endüstri eseri, muhitine refah ve medeniyet ve bütün memlekete mutluluk ve kuvvet vermektedir."

Türkiye 2019 yılı TÜİK verilerine göre toplam ihracatı 180 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir. Bu ihracat içerisinde otomotiv, hazır giyim, demir ve demir dışı metaller, çelik, kimyevi maddeler ve tarıma dayalı işlenmiş ürünler üst sıralarda yer almaktadır. Ayrıca Türkiye'nin 2011 yılında yaklaşık 0,2 milyar dolar olan **savunma sanayisi** ihracatı 2022 yılında yaklaşık 4,3 milyar dolara yükselmiştir.

(Milyar Dolar)

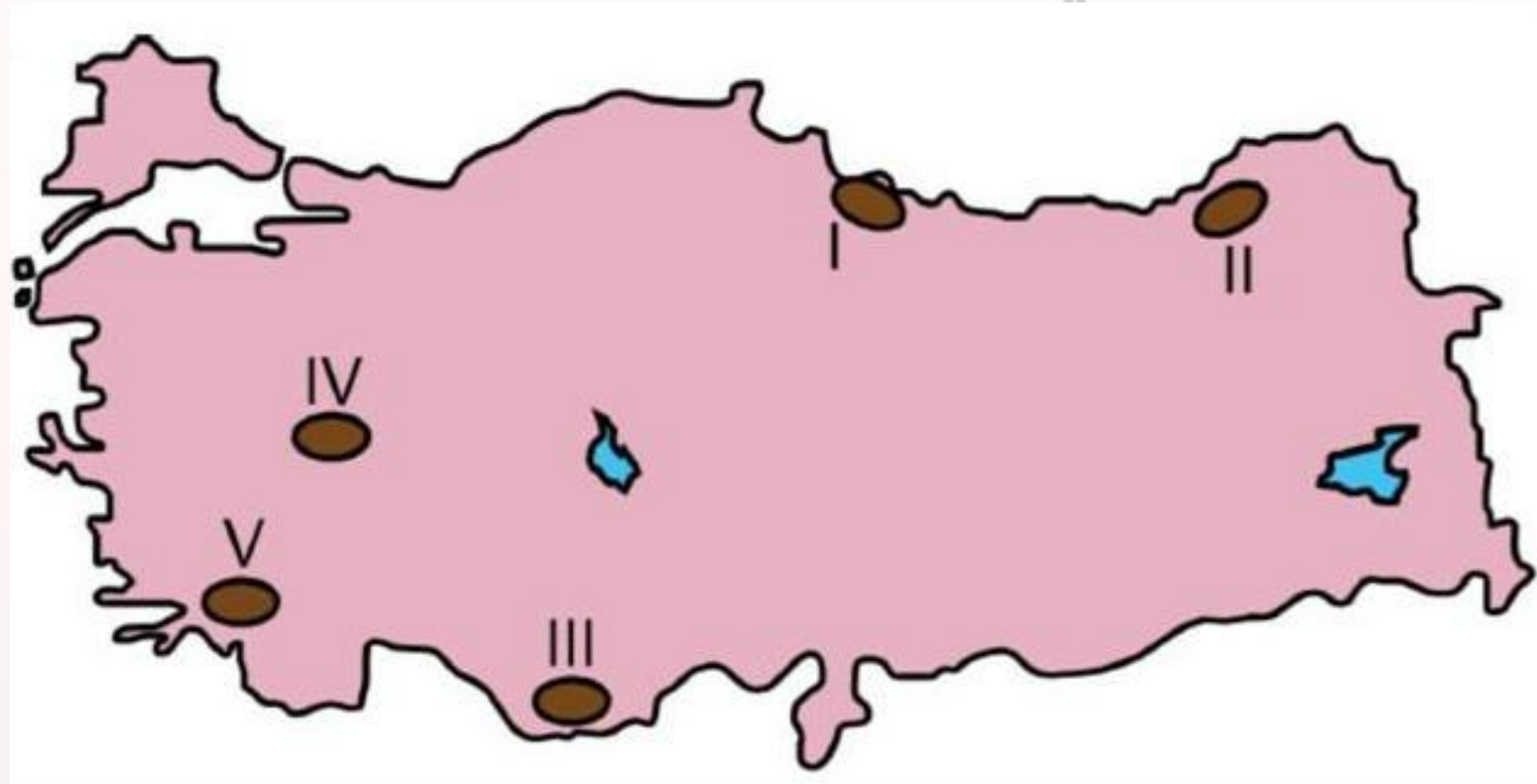
2022 yılı sanayiye dayalı ihracat rakamları (Milyar Dolar, TÜİK)

Türkiye'nin sanayileşme süreciyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Cumhuriyetin ilk yıllarında tarıma dayalı sanayi kolları gelişmiştir.
- B) Bütün illerin kalkınmada öncelikli yöreler içinde yer alması sanayiye geliştirmiştir.
- C) 1950'li yıllarla birlikte sanayi ürünleri dış alımına hız verilmiştir.
- D) Planlı kalkınma döneminde sanayileşmeye, kalkınma planlarında özel önem verilmiştir.
- E) 1930'lu yıllarda devletçilik ilkesine bağlı olarak kimya ve demir-çelik sanayisinin temelleri atılmıştır.

Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak koyu renkle gösterilmiştir.

Sadece yeryüzü şekilleri dikkate alındığında, bu yerlerin hangisinde sanayi alanlarının gelişimi daha kolaydır?

B) II

C) III

D) IV

E) V

Türkiye'nin sahip olduğu iklim çeşitliliği ekonomik faaliyetler üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle tarıma dayalı sanayi kollarının kuruluşunda ve gelişiminde bu etki açıkça görülmektedir.

Buna göre, aşağıdaki sanayi kollarından hangisi bu duruma örnek gösterilemez?

- A) Kâğıt
- B) Gübre
- C) Tekstil
- D) Tütün
- E) Şeker

- İskenderun'da demir-çelik fabrikası
- Samsun'da bakır işleme tesisleri
- Mersin'de petrol rafinerisi

Bu sanayi tesislerinin yer seçiminde etkili olan temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Enerji
- B) Pazar
- C) Ulaşım
- D) İş gücü
- E) Ham madde

Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar geçen süreçte sanayinin ekonomideki payını artırmak için Türkiye’de birçok çalışma yapılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu çalışmalardan biri değildir?

- A) Sanayinin teşvik edilmesinin devlet politikası hâline getirilmesi
- B) Eğitim faaliyetleriyle nitelikli eleman ihtiyacının karşılanması
- C) Teknolojik gelişmelerin takibiyle sanayi kollarının çeşitlenmesi
- D) Hizmet ve tarım sektöründeki sınırlamalarla sanayinin teşvik edilmesi
- E) Ulaşım başta olmak üzere sanayi alt yapısının iyileştirilmesi

Bir coğrafya öğretmeni, dersinde sanayi faaliyetlerinin dağılışı etkileyen faktörleri anlatırken: “Türkiye’de genellikle tarım ürünlerini işleyen sanayi tesisleri, ürünlerin yetiştirildiği alanlara yakın yerlerde kurulmaktadır.” demiştir.

Öğretmen, bu ifadesinde sanayi tesislerinin aşağıdaki kuruluş koşullarından hangisini vurgulamıştır?

- A) Enerji kaynakları
- B) Pazar
- C) Ham madde
- D) İş gücü
- E) Sermaye

KAYNAKLAR

<https://www.aselsan.com/tr>

<https://www.aa.com.tr/tr>

<https://deltav.com.tr/>

<https://baykartech.com/tr/uav/bayraktar-akinci/>

<https://www.turksat.com.tr/tr>

<https://www.tusas.com>

<https://www.tei.com.tr/tr>

<https://lentatek.com/tr>

<https://www.stm.com.tr/tr>

<https://www.tubitak.gov.tr/>

<https://titra.com.tr/tr/insansiz-sistemler/alpin-insansiz-helikopter>

https://ticaret.gov.tr/data/5b87000813b8761450e18d7b/Gemi_%C4%B0n%C5%9Fa_%20Sanayii.pdf

MEB Coğrafya Ders Kitabı

ÖSYM